

Naar bør Hveden høstes? *)

Af

John Hannam,

Medlem og corresponderende Medlem af Landhuusholdnings-
selskabet i Staten Ny-York.

Jen tidligere Afhandling om denne Gjenstand **) udtalte jeg min Hensigt, at fortsætte mine Undersøgelser om den rette Tid at høste Hvede og at offentliggjøre Resultaterne deraf; og da jeg nu har fuldstændt disse Undersøgelser, staaer det alene tilbage at opfylde den sidste Deel af mit Løfte. Men, førend jeg gjør dette, maa jeg dog tillade mig at bemærke, at den Interesse, mit tidligere Forsøg vakte ikke blot her hjemme, men ogsaa i vore Colonier og i de Forenede Stater, bragte mig til at udføre min Plan efter en stor Naalestok, og til at skænke Gjenstanden den Omhu og Flid, som dens Vigtighed fortjente, og, i Overeensstemmelse med denne Beslutning, sørge for at ikke et eneste herhen hørende Arbeide blev udført uden under mit umiddelbare Tilsyn. Endskjøndt det kostede mig megen Tid og Anstrengelse at udføre denne Beslutning, har Resultatet dog rigelig belønnet mig derfor: ved at bestyrke mine forrige Beregninger og ved at

*) Oversat med nogle Forfærringer fra quarterly journal of agriculture, September 1842.

**) Quarterly journal of agriculture, Juni 1841.

sætte mig istand til at understøtte dem med Detaillen af min egen practiske Erfaring.

Hvedemarken jeg valgte til mit Forsøg stod jevnt godt; Jordsmonnet var mager Kalkjord og Hveden den samme Sort, jeg tidligere havde gjort Forsøg med, nemlig den fireradede røde. Men i mit tidligere Forsøg havde jeg meiet den til tre forskjellige Tider med et Mellemrum af 14 Dage; nu derimod lod jeg, for at give Forsøget større Værd og for nøagtigere at træffe Middeltiden mellem for grønt og for modent, 20 Noeder af samme Ager høste til nedenstaaende Tider:

No. 1.	meiet	12	August,	fjort	ind	26	August.
— 2.	—	19	—	—	—	31	—
— 3.	—	26	—	—	—	5	September.
— 4.	—	30	—	—	—	9	—
— 5.	—	9	Septbr.	—	—	16	—

Som i mit første Forsøg befandtes den modne Hvede, No. 5, stor men tykstkallet, hvorimod den grønne, No. 1 og 2, var mere tyndstkallet, men ikke saa fyldig. Men den halvmodne No. 3 var i alle Henseender den bedste; liig No. 5 i Kjernens Fylde og Størrelse, stod den over No. 1 og 2 i Tyndskallethed og eensformig Klarhed. Imellem No. 3 og 4 kunde man neppe opdage nogen Forskjel, kun var den første meget glattere at føle paa.

At den ved Halvmodenhed meiede Hvede var den bedste, blev iagttaget og erkjendt af flere hundrede Landmænd i Betherby Landbosforenings Møde d. 22 September 1841 og bekræftet af de af Forsamlingen

udvalgte Dommere, som tilkjendte mig een af Extra-
præmierne, med en særdeles Ubefaling af No. 3,
høstet 14 Dage før Fuldmodenhed.

I Februar Maaned indeværende Aar bleve alle
fem Nummere tørkede og rensede under mit eget Til-
syn og gave da følgende Resultat:

Nr. 1.	gav	2½ bushel*)	Hvede,	som	veiede	11 st. 12 ℔	
— 2. —	2½	—	—	som	veiede	11 st. 1 ℔	
— 3. —	3½	—	—	som	veiede	15 st. 10 ℔	
— 4. —	3½	—	—	som	veiede	16 st. 6 ℔	
— 5. —	3½	—	—	som	veiede	14 st. 13 ℔	
						og 18 st. = ℔	dito.

Da jeg nu i mit første Forsøg havde erfaret Vær-
dien af de forskjellige Hvedesorter ved den Priis, Kjøb-
mændene satte paa dem og jeg dennegang havde faaet
den bekræftet ved en Kjendelse, som blev affagt af Dom-
mere, der vare udvalgte i en offentlig Forsamling af
Landmænd: besluttede jeg endelig, for ikke at lade
mindste Tvivl tilbage, at undersøge dem ved at lade
dem formale, for saaledes at see hvilke forskjellige
Egenskaber hver især besad. Efterat jeg derfor havde
sat mit Segl paa Sækkene og stillet dem under Eieren

*) bushel omtrent 2 danske Skjæpper; stone = 14 ℔ avoir
du poids = circa 13 ℔ dansk Vægt.

af Hunsingore Mølle, Hr. John Hardcastles Baretægt, blev hver Sort malet og sigtet for sig, med følgende Resultater:

Nr.	Maal.	Vægt af Kornet.		Vægt af 1ste Sort Meel.		Vægt af 2den Sort Meel.		Klid.		Svindning.
	bushels	st.	℔	st.	℔	st.	℔	st.	℔	
1	2 $\frac{3}{4}$	11	—12	8	—12	2	—12	2	—1	1
2	2 $\frac{1}{2}$	11	—1	8	—6	2	—11	1	—11	1
3	3 $\frac{1}{2}$	15	—10	12	—6	2	—12	2	—1	5
4	3 $\frac{1}{6}$	16	—6	12	—3	1	—3	2	—5	9
5	3 $\frac{1}{2}$	14	—13	10	—11	1	—9	2	—5	2

Af disse Resultater uddrage vi da følgende Oversigt over det Quantum Meel og Klid, hver Sort gav pr. bushel.

Nr.	Meel 1ste Sort.		Meel 2den Sort.		Klid.		Vægt pr. bushel.	
	st.	℔	st.	℔	st.	℔	st.	℔
1	45	1 $\frac{1}{11}$ ℔	4	4 $\frac{4}{11}$ ℔	10	6 $\frac{6}{11}$ ℔	60	℔
— 2	47	$\frac{1}{5}$ -	4	2 $\frac{2}{5}$ -	10	-	62	-
— 3	49	$\frac{5}{7}$ -	3	3 $\frac{3}{7}$ -	8	$\frac{2}{7}$ -	62	$\frac{2}{7}$ -
— 4	46	2 $\frac{2}{3}$ -	4	3 $\frac{5}{9}$ -	8	5 $\frac{5}{9}$ -	62	2 $\frac{2}{3}$ -
— 5	43	$\frac{1}{7}$ -	6	6 $\frac{6}{7}$ -	9	$\frac{2}{7}$ -	59	5 $\frac{5}{7}$ -

Af samme Data see, vi hvormange Procent Meel og Klid der erholdes af hver Sort; saaledes gav 100 ℔ Korn, foruden Svindning, af

	Meel 1ste Sort.	Meel 2den Sort.	Slid.
Nr. 1	75 $\frac{5}{33}$ $\mathcal{B}$	7 $\frac{9}{33}$ $\mathcal{B}$	17 $\frac{19}{33}$ $\mathcal{B}$
— 2	76 $\frac{18}{77}$ -	7 $\frac{11}{77}$ -	16 $\frac{18}{77}$ -
— 3	80 $\frac{10}{33}$ -	5 $\frac{25}{33}$ -	13 $\frac{21}{33}$ -
— 4	77 $\frac{83}{221}$ -	7 $\frac{153}{221}$ -	14 $\frac{206}{221}$ -
— 5	72 $\frac{196}{207}$ -	11 $\frac{23}{207}$ -	15 $\frac{195}{207}$ -

Heraf seer man, at den grønne, uagtet den staaer tilbage for den fuldmodne i Qvantitet, dog staaer over den i Qvalitet, idet den giver 2 Procent mere Meel, medens den halvmodne No. 3 overgaaer alle de øvrige Sorter.

En bushel af No. 3 giver nemlig 6 $\frac{1}{2}$ $\mathcal{B}$ mere Meel end en bushel af Nr. 5, ligesom 100 $\mathcal{B}$ af Nr. 3. giver 80 $\frac{1}{3}$ $\mathcal{B}$ Meel, medens 100 $\mathcal{B}$ af Nr. 5 ikkun kunne udbringes til 72 $\frac{1}{2}$ $\mathcal{B}$. Altsaa baade efter lige Maal og efter lige Vægt Korn viser der sig et Overskud i Faveur af Nr. 3 — og det af respektive 15 $\frac{1}{2}$ og 7,984 eller næsten 8 Procent Meel.

Dem, som kjende Mr. Hardcastle, vil det være unødvendigt at gjøre opmærksom paa, at hverken Uvisdenhed eller forudfattet Mening frembragte dette Resultat; og naar jeg bevidner, at han offrede disse Forsøg flere Timers uafbrudte Opmærksomhed, ligesom den udelukkende Brug af et af sine Mølleværker, vil det være overflødig at tilføie, at ethvert Arbeide blev udført under mit Tilsyn, og at hver Hvedesort undergik

ganste samme Proces. Jeg maa i Sandhed bekiende, at Mr. Hardcastle indlod sig i mine Undersøgelser med samme Eyst som jeg selv, og at han ledede dem med en Kyndighed, som ikke lod mig Andet tilbage end at takke ham. Og hvor overrassende end Resultatet af disse Undersøgelser maa være og var for mig, tilkommer det dog Mr. Hardcastle Æren for paa en Maade at have forudsagt det; thi, førend Malningen endnu var tilendebragt, sagde han, idet han udtrykte mig sin Glæde over at være valgt til at deeltage i et Forsøg af høieste Interesse: „Jeg tager ikke i Betænkning at paastaae — og min Mening bekræftes af en practisk Møllers Sandser: hans Syn, hans Hørelse og hans Følelse — at Nr. 5, den fuldmodne Hvede er den, der vanskeligst lader sig formale — ja, selv den grønne staaer i den Henseende over den.“

Resultatet bekræftede, som vi have seet, aldeles Mr. Hardcastles Mening og en nøiere Undersøgelse forklarede os ganste Sammenhængen: I Nr. 5 fandt vi en langt større Mængde fiselagtige, haarde Bestanddele end i nogen af de andre Sorter; en Kjendsgjerning, som tydelig oplyste, hvorfor den ifkun „med Vanskelighed lod sig formale.“

At Nr. 5 gav mindre Meel end Nr. 3 maatte man tilskrive Forskjellen i Qvantiteten af Melet af anden Sort og den forskiellige Bestaafenhed af Kliden: Kliden fra Nr. 5 var nemlig tung og grov, medens den fra Nr. 3 var tynd som en Bivinge. „Skulde

en practist Møller," bemærkede Mr. Hardcastle „undersøge disse tvende Klidsorter og man fortalte ham, at de begge vare fra en og samme Sort Hvede, vilde han kalde Nr. 5 et ordinairt og Nr. 3 et meget udmærket Arbejde og rose den Svend, der havde udført det sidste som en særdeles dygtig Mand, der tilgavns havde lært sin Haandtering, — og dog er det jo samme Svend, der paa samme Bærk har malet og sigtet begge Sorter."

Melet af første Sort vurderede Mr. Hardcastle efter daværende Priser til 2 s. *) 6 d. pr. stone, Melet af anden Sort til 1 s. 3 d. og Kliden til 10 d. pr. stone. Naar man anslaaer Halmen til 2 d. pr. stone bliver Totalværdien af hver Sort følgende:

Nr. 1.

8st. 12 $\mathcal{B}$ Meel 1. Sort à 2 s. 6 d. p. stone *)	L 1—2—1 $\frac{1}{2}$
= - 12 - — 2. — - 1 - 3 - - - .	= - 1 - $\frac{3}{4}$
2 - 1 - Klid . . . - - 10 - - - .	= - 1 - 8 $\frac{1}{2}$
22 $\frac{1}{2}$ - = - Halm . . . - - 2 - - - .	= - 3 - 9
<hr/>	
Hele Værdien af Produktet af 20 Roder	L 1—8—7 $\frac{3}{4}$

Nr. 2.

8st. 6 $\mathcal{B}$ Meel 1. Sort à 2 s. 6 d. p. stone	L 1—1— $\frac{3}{4}$
= - 11 - — 2. — - 1 - 3 - - - .	= - - 11 $\frac{3}{4}$
1 - 11 - Klid . . . - - 10 - - - .	= - 1 - 5 $\frac{3}{4}$
21 - 3 - Halm . . . - - 2 - - - .	= - 3 - 6 $\frac{1}{4}$
<hr/>	
Summa	L 1—7— $\frac{1}{2}$

*) s. (shilling) = $\frac{1}{20}$ £ Sterling omtrent 2 & 10 β dansk Mønt, d. (pens) = $\frac{1}{12}$ shilling.

**) L. (livre) = £ Sterling = 8 $\frac{1}{2}$ Rbd.

Nr. 3.

12st. 6 $\mathcal{B}$ Meel 1. Sort à 2 s. 6 d. p. stone	L 1—11— $\frac{3}{4}$
- 12 - — 2. — -1-3 - - —	- 1— $\frac{3}{4}$
2 - 1 - Klid . . . - -10- - - —	- 1—8 $\frac{1}{2}$
20 - 8 - Halm . . . - -2- - - —	- 3—5
	Summa L 1—17—3

Nr. 4.

12st. 3 $\mathcal{B}$ Meel 1. Sort à 2 s. 6 d. p. stone	L 1—10—6 $\frac{1}{2}$
1 - 3 - — 2. — -1-3 - - —	- 1—6
2 - 5 - Klid . . . - -10- - - —	- 1—11 $\frac{1}{2}$
19 - 2 - Halm . . . - -2- - - —	- 3—2 $\frac{1}{4}$
	Summa L 1—17—2

Nr. 5.

10st. 11 $\mathcal{B}$ Meel 1. Sort à 2 s. 6 d. p. stone	L 1— 6—11 $\frac{1}{2}$
1 - 9 - — 2. — -1-3 - - —	- 2— $\frac{1}{2}$
2 - 5 - Klid . . . - -10- - - —	- 1—11 $\frac{1}{2}$
18 - - Halm . . . - -2- - - —	- 3—
	Summa L 1—13—11 $\frac{1}{2}$

Herefter bliver Indtægten af en acre*) af

Nr. 1 meiet 1 Maaned før Fuldmodenhed	L 11— 9—2
- 2 — 3 Uger - —	10—16—4
- 3 — 14 Dage - —	14—18—
- 4 — 10 — - —	14—17—4
- 5 — ved Fuldmodenhed . . .	13—11—8

Den grønmeiede Hvede viser saaledes et Tab af
respective 2 l. 2 s. 6 d. og 2 l. 15 s. 4 d. pr. acre,

*) 1 acre = 10,270 $\frac{1}{2}$ danske Kvadratalen, altsaa 15 acre =
11 danske Tønder Land.

medens den halvmobne giver et Overflud af respective 1 l. 6 s. 4 d. og 1 l. 5 s. 8 d. pr. acre i Sammenligning med den mobne. Man vil lægge Mærke til, at Nr. 2 giver et større Tab end Nr. 1, hvilket hidrører fra, at den fyldte mindre, men dens Kjerne var dog baade større og jevnere. Vi have seet af de forestaaende Tabeller, at Nr. 2 ogsaa gav mere Meel af Skjeppen mod Nr. 1. Det kan derfor synes underligt, at den gav et ringere Udbytte. Men hertil maa jeg svare: at det næsten er umuligt at udsøge tvende Pletter i en Mark, hvoraf Udbyttet i alle Henseender skulde være lige — der maa altid finde en ringe Forskjel Sted. Dog har jeg ingen Tvivl om, at i nærværende Tilfælde en anden Grund har medvirket til det uventede Resultat. De nævnte Hvedestykker bleve nemlig, som Følge af at de bleve høstede før al anden Sæd i Nabolauget, trods al anvendt Omhu, stærkt hjemsøgte af Fuglene; og jeg er overbevist om, at Tabet paa den grønmeiede Hvede, navnlig paa Nr. 2, vilde have været meget mindre, hvis ikke denne Omstændighed var indtruffen. Thi endsskjønt Hvedens Indtørring og Sammenskrumpning, foraaarsagede af den tidlige Høst, unægtelig maatte bevirke et mindre Maal af hver af disse Nr. end af de senere høstede, kunde dette, efter min Mening, dog ikke bevirke en Forskjel af een bushel paa 20 Roder Land; heller ikke kunde det have bevirket, at Nr. 2 gav færre Skjepper end Nr. 1, som var langt flettere i Kjerne.

For nu at see, hvorvidt det mindre Quantum

fyldtes Kornets Indtørring eller hvorvidt andre tilfældige Omstændigheder havde bidraget dertil, fyldte jeg et Glasrør, som jeg havde forseglet i den ene Ende, halvt med Vand, satte et Mærke høiere oppe paa det, og fyldte derpaa Hvedeforn af Nr. 1 i det, indtil Vandet stod lige med Mærket. Efterat Røret var udtømt, foretog jeg en lignende Operation med de 4 andre Sorter. Herved fandt jeg, at der behøvedes 1110 Korn af Nr. 1, 1005 af Nr. 2 og 910 af Nr. 5 for at fylde Røret indtil Mærket. Imellem Nr. 3, 4 og 5 kunde jeg uagtet flere Forsøg ikke finde nogen synderlig Forskjel. Af ovenstaaende Forsøg lære vi, at, forudsat at Kornenes Antal i hver Deel oprindeligt har været det samme, $\frac{1110}{1005}$, $\frac{1005}{910}$ og $\frac{910}{1110}$ ville udtrykke Forholds-Maalene eller de Num, som Nr. 1, 2 og 5 respective skulde have indtaget; altsaa:

$$\frac{910}{1110} : \frac{1110}{1005} = 3\frac{1}{2} \text{ bushel} : 2,86 \text{ b. Udbyttet af Nr. 1.}$$

$$\frac{910}{1110} : \frac{1005}{910} = 3\frac{1}{2} \text{ bushel} : 3,16 \text{ b. Udbyttet af Nr. 2.}$$

Nu var Værdien af Meel og Klid af $2\frac{3}{4}$ bushel fra Nr. 1 fundet at være £. 1—4—10 $\frac{1}{2}$; altsaa give 2,86 bushels en Værdi af £. 1—5—10 $\frac{1}{2}$. Ligeledes var Værdien af Meel og Klid fra Nr. 2 £. 1—3—6 $\frac{1}{2}$; altsaa Værdien af 3,16 bushels £. 1—9—8 $\frac{1}{2}$. Og, naar man til disse Summer føier respective 3 s. 9 d. og 3 s. 6 $\frac{1}{2}$ d. som Bederlag for Halmen, bliver Totalindtægten for Nr. 1. £. 1—9—7 $\frac{1}{2}$ og for Nr. 2 £. 1—13—3.

Omstaaende vil derfor fremstille en saa nøiagtig som mulig Nærmelse til den sande Værdi af de til ovennævnte Læder meiede acre:

- Nr. 1. aldeles grøn Hvede . . . . £. 11—17
 Nr. 2. grøn . . . . dito. . . . £. 13—6
 Nr. 3. halvmoden dito. . . . £. 14—18
 No. 4. mere moden dito. . . . £. 14—17—4
 No. 5. fuldmoden dito. . . . £. 13—11—8

Der viser sig saaledes et Minus af £. 1—14—8 pr. acre for Nr. 1, og af 5 s. 8 d. pr. acre for Nr. 2, naar man sammenholder dem med Nr. 5, og et Plus af £. 1—6—4 pr. acre for Nr. 3, naar den sammenlignes med den modne og af £. 3, 1 s. pr. acre, naar den sammenlignes med den grønne Nr. 1.

Seg maa hertil sœie, at hvor stor end Fordelen viser sig for den halvmodne, den dog efter min Overbeviisning vilde have været meget større, hvis ikke Regene — vel i mindre Grad end Nr. 1 og 2 — havde været udsatte for Fuglenes Besøg. Thi endstjondt Nr. 3. skjæppede ligesaagodt som Nr. 5, er det dog høist rimeligt, at den vilde have staaet over den i denne Henseende, eftersom der spildtes langt mere ved Høstningen og Hjemfjørselen af den fuldmodne end af den halvmodne Hvede. Og af saa lidet et Antal Hobe kunde selv saa Besøg af de vingede Legioner lettelig fortære mere end der spildtes ved at høste Nr. 5. Imidlertid er dette ikke af stor Betydning. Selv det, der høstedes, giver et slaaende Beviis paa Fortrinnet af Nr. 3 for Nr. 5. Man vinder en Fordeel, som hverken er underkastet Forandring eller Tvivl — den bestaaer ikke alene i et større Quantum, som maa-

stee mange Omstændigheder kunne have bidraget til at frembringe, men den bestaaer fornemmelig i den avlede Sæds fortrinlige Bessaffenhed — Kornets større Meelrigbed.

Saaledes kunne vi af de allerede givne Data paa det Tydeligste godtgjøre, at vi, ved at heste Hveden i halvmoden Tilstand, istedetfor i moden, have en Fordeel af 15 $\frac{1}{2}$ p. Ct. Meel og af 14 p. Ct. i Halmens Vægt — eller en reen Gevinst af 52 $\frac{1}{2}$ R Meel paa hver quarter*) Hvede.

Værdien af en quarter Hvede forhoies herved med 7 s. 4 $\frac{3}{4}$ d. og en acre, som producerer 28 og 30 bushels, giver en forøget Indtægt af respective R . 1—6—4 og R . 1—8—2 $\frac{1}{2}$.

Men der ere andre Fordele, som følge med en tidlig Høst, som endsskjøndt de ikke kunne udregnes i Penge, derfor ikke ere mindre betydelige. For Kortheds Skyld skal jeg indstrænke mig til Følgende. Tilligemed den større Mængde Kjerne og Straa, hvorom vi ovenfor have talt, erholde vi tillige en bedre Bessaffenhed af begge; vi have større Udsigt til at faae Sæden godt i Huns og hele Høsten bliver os endelig langt mindre kostbar.

Deter saaledes almindelig anerkjendt, at Melets Egenskab som Fødemiddel, dets Gyne til at yde Legemet Næring, afhænger af den Mængde Plantellim, det indeholder.

---

*) quarter = circa 2 Tønder dansk Maal.

„Det er jo tilfulde beviist,“ siger Professor Johnston, „at de Sorter Korn, som indeholde den største Mængde Planteliim, ogsaa give det meste Meel.“ Nu giver Nr. 3 mere Meel end Nr. 5, folgelig skulde det indeholde en større Mængde Planteliim. Og det er ogsaa Tilfældet. Min egen Analyse af begge Slags Meel i tør Tilstand viste, at Melet af den halvmodne Hvede indeholdt efter Vægt $1\frac{1}{4}$ p. Ct. mere Planteliim. For end yderligere at overbevise mig herom, sendte jeg Proverne til Professor Johnston, som viste mig den Artighed ligeledes at underkaste dem en Analyse. I den almindelige Fugtighedstilstand fandt han, at de indeholdt:

Nr. 3 . . . . . 9,15 p. Ct. Planteliim.

Nr. 5 . . . . . 8,9 p. Ct. dito.

Saaledes have vi beviist, at den Hvede som giver det meste Meel ogsaa giver det bedste. Endskjondt Landmanden maaskee just ikke skatter denne Fordeel med Hensyn til Næringskraften hoit, er den dog ikke destomindre af stor Betydning saavel for Consument som Producent — den forskaffer den Første mere Næringsstof for samme Penge og den Sidste, med en større Mæsse, bedre Varer.

At Halmen af den tidlig meiede Hvede er af bedre Bestaendighed end af den fuldmodne, har jeg tilstrækkeligt beviist i min tidligere Afhandling og jeg behøver ikkun at henholde mig til de der anførte Argumenter. Enhver analytisk Undersøgelse viser jo: at Planternes Næringsstof bestaar i de opløselige Dele,

at disse findes i størst Mængde efter den første Blomsiring, at Planten paa den Tid er meest fordøielig, følgelig meest nærende. Og dette er en Kjendsgjerning, som den meest empiriske Praktiker ikke vil nægte. Han veed, at, dersom han lader sit Hø blive for tørt, det da taber en stor Deel af sin Godhed, at, hvis han vil have fede Creature og feed Gjødning, hans Hø da maa have et grønt Udseende. Men Sagen er virkelig ogsaa hævet over al Tvivl: Dersom vi lade de opløselige Dele i Straaet bortveire tilligemed Vandet eller bortskylle af Regnen (vi maae erindre, at de ere opløselige og saaledes lettelig uddrages efter Vegetationens Ophør), tabe vi de Dele af Foderet, som giver Dyret Styrke og Kjød, og Planten Næring, efterat Halmen er forvandlet til Gjødning.

Ingen har sat denne Gjenstand i et klarere Lys, end Professor Johnston, hvem jeg har havt den Fornøielse at meddele Resultatet af mine Forsøg.

„Den Periode“, siger han, „i hvilken Høet flaaes eller Kornet høstes, har en væsentlig Indflydelse saavel paa Produktets Vægt som paa dets Bestaffenhed. Det er saaledes almindeligt bekendt, at Raafiser, naar de staae for længe, blive baade haarde og træde, at den unge Raals bløde Stængel undergaaer en lignende Forandring efterhaanden som den bliver ældre, og at Artiskoffer blive seige og uspiselige, dersom de ikke itide affjæres. Den samme naturlige Forandring foregaaer med Græsplanterne, som flaaes til Hø. I Bladene og Straaene af de unge Græsplan-

ter er der meget Sukkerstof, som, efterhaanden som de vore til, gradviis forandres først til Stivelsemeel og derpaa til træagtige Fibre. Jo fuldkomnere denne sidste Forandring gaaer for sig, det vil sige, jo modnere Planten bliver, desto mindre Sukkerstof og Stivelsemeel, begge opløselige Stoffer, indeholder den. Og, endstjøndt det er beviist, at de træede Fibre ikke ere ganske ufordøielige, men at t. Ex. Koen kan tilegne sig en Deel af dem som Næringsstof, under deres Gjennemgang igjennem Maven, vil Læseren dog lettelig tænke sig, at det er rimeligt, at de Dele af Føden, som lettest opløses, ogsaa ere de meest nærende for Dyret. Det er ligeledes godtgjort, at Hø og Halm, der er høstet ved Fuldmodenhed, er mindre vægtigt, og derfor vil man, ved at slaae strax efterat Græsset har naaet sin største Høide, erholde ikke alene mere, men ogsaa bedre Hø, medens man tillige har den Fordeel, at Jorden bliver mindre udpiint. Samme Bemærkninger passe paa Sæden, baade paa Straaet og paa Kornet. Jo tidligere en Sæd er høstet, desto vægtigere og desto mere nærende bliver Halmen. Tre Uger før Sæden modnes begynder Straaet at aftage i Vægt, og det bliver lettere og mindre nærende alt som den nærmer sig Fuldmodenhed. Paa den anden Side bliver Aret, som er blødt og melleagtigt en Maaned, førend det modnes, efterhaanden fastere, idet Sukkerstoffet forandres til Stivelsemeel og Melken fortættes til Melets Plantellim og Eggeghidestof. Saa snart denne Forandring næsten er fuldendt eller om-

trent 14 Dage før Fuldmodenhed, indeholder Kornet den største Mængde Stivelsemeel og Plantellim, og dersom det da høstes, vil det blive vægtigt og give meest Meel og mindst Klid. I denne Periode har Kjernen en tynd Skal, og heraf forklares den ringe Mængde Klid. Men dersom man lader Sæden staae længere, er det næste naturlige Skridt i Modningsprocessen at forsyne Kjernen med en bedre Beskyttelse, en tykkere Skal. En Deel af Stivelsemelet forandres til træagtige Fibre just som under Modningen af Hø, af de bløde Skud af Hunderosen og af de almindelige Ræddifer. Ved denne Forandring formindskes altsaa Stivelsemelet og Skallen tiltager i Vægt og heraf følger da et ringere Quantum Meel og en større Frembringelse af Klid. Theori og Praxis angiver derfor omtrent 14 Dage før Fuldmodenhed som den rigtigste Tid til at meie sit Korn.

Man vil da høste tyndskallet, fyldigt og vægtigt Korn, som yder meget Meel og en ringe Mængde Klid, medens man tillige vil erholde vægtig Halm og som indeholder flere opløselige Bestanddele, end Halmen af den fuldmodne Sæd."

Den store Udfigt til at faae Sæden godt i Huus og de Besparelser, som følge med en tidlig Høst, omtaler jeg nu alene for at vise, hvorledes Praxis bekræfter mine tidligere anførte Grunde. I min forrige Afhandling om denne Gjenstand sagde jeg saaledes: „Fordelen er tydelig nok, — vi vinde 14 Dage i Begyndelsen af Høsten."

„Hvis Veirret er godt, kunne vi bringe en stor Deel af vor Hvede i Huus, førend Andre, som følge det gamle System, endnu have begyndt deres Høst. Hvis Veirret tegner mindre godt, kunne vi opsætte vor Høst, og vi have saaledes under alle Omstændigheder Chancen af at faae Sæden godt ind for os ....“

„See vi nu hen til Høsten i de senere Aar, da tør jeg paastaae, at vi ville finde, at i 9 af 10 Tilfælde den Sæd kom bedst i Huus, som blev tidligst høstet. Som et Exempel herpaa vil Høsten af 1839 være tilstrækkelig. Sæden var tilbage, Høsten ligeledes, og Følgerne heraf vare, at fulde 75 p. Ct. af al Hveden i det nordlige England tog Skade; og jeg tør nu paastaae, at fulde 75 p. Ct. af den Hvede, som ubeskadiget kom i Huus, udgjorde den som var høstet tidligt. Flere lignende Aar ville bedre, end hvad her kan fremføres, lære os af hvilken Nytte 14 Dage kunne være. Og at de ville indtræffe er uden for al Tvivl. Hvad der eengang er hændet, kan hænde igjen; men hvad der ofte er indtruffet, fremkaldt af samme Aarsager, kunne vi med Bestemthed paastaae ogsaa ofte vil indtræffe igjen.“

Hvad mere er — sidste Høst viser, at det alt er indtruffet. Det ugunstige Veir forårsagede megen Skade paa Hvedemarkerne; men i intet Tilfælde tog den tidlighøstede Sæd i mindste Maade Skade. Det lærer os af hvad Betydning 14 Dage kunne være. En Forpagter af mit Besjendtskab meiede sin dunede Renthvede meget tidlig, og da han satte den i Hæs,

hvidskede man om, „at han havde melet Græs og kjørt Møg hjem.“ Og dog mirabile dictu! gav denne Hvede ham 4 bushel mere pr. acre, end hvad han nogenfinde havde anslaaet den til, og den blev solgt til høieste Priis.

Hvad nu angaaer min Paastand, at Høsten bliver mindre kostbar, da skal jeg ikke opholde mig ved flere mindre Beparelser, men ifkun holde mig til een, som især fortjener at fremhæves. I min første Afhandling taler jeg saaledes herom: „Hvede, Byg og Havre blive ofte modne paa samme Tid og Landmanden, som veed hvilken betydelig Skade Regn og Blæst nu kunne foraarsage dem, maa nu søge at skaffe sig Arbeidere, selv til den høieste Dagleie — og efter al denne Extrasudgift er det endda høist rimeligt, at han, da han har hele Høsten paa eengang for Døren, er nødt til at kjøre een Sæd for tidlig ind, medens han lader en anden staae for længe ude.“

„Havde han derimod begyndt sin Høst 14 Dage tidligere, vilde han have undgaaet disse Inconvenien- ser; thi paa den Tid hans Byg og Havre vare tjens- lige, vilde han allerede have sin Hvede i Hobe og en Deel af den vilde være stiftet til at kjøres ind. Og da han hverken manglede Folk eller Tid, vilde han have endt sin Høst med færre Udgifter og rimeligviis faaet sin Sæd langt bedre i Huus.“

Behøve vi Bekræftelse paa Sandheden af hvad her er fremført? Hvad der var Hypothese er nu et Factum. Jeg kan nævne en Gaard, ikke 20 Mile herfra, hvor tre Fjerdedele af hele forrige Aars Høst blev fordærvet alene af den Grund, jeg ovenfor har an-

ført, og jeg kan nævne en anden, der støder umiddelbart op til førstnævnte, hvor ikke en Neeg tog Skade. Og denne Modsætning har alene sin Grund i den forskellige Afbenyttelse af det smukke Weir i Begyndelsen af Høsten . . . . . Saa vigtige kunne 14 Dage være os. I et Klima som dette maa man gribe Diebliffet, som flyer; hvis ikke maae vi bøde for vor Tviltraadighed.

Iblandt de mange Bidnessbyrd, som stadfæste mine Anskuelser, skal jeg her kun nævne eet, som, da det kommer ikke fra en Enkelt, men fra en heel Corporation af Landmænd, fra et Selskab, som er stiftet i det Viemed at drøfte og besvare Spørgsmaal af Landvæsenlæren, indeholder Dvintessencen af Alt, hvad der kan siges til Fordeel for min Mening: I det 4de Møde 1841 af Leominster Farmers Klub kom Spørgsmaalet om „den rette Tid til at høste Hvede“ under Forhandling, og man kom da til det Resultat: — „At Hveden bør være halvmoden, eller naar Straaet, seet i Afstand har et grønt Udseende, men nærmere betragtet befindes at nærme sig Guult, og Kjernen selv, udtagen af Klapperne, er blød og fyldig men ikke melleagtig.“ Man nævnedes som Fordele ved denne Methode:

- 1) At man erholder større Vægt af Korn.
- 2) At Kornet er af bedre Bessaffenhed.
- 3) At Halmen indeholder flere nærende Bestanddele.
- 4) At man har større Udsigt til at faae Kornet godt i Huus, ligesom ogsaa Høsten bliver mindre kostbar. (vide. Farmers Mag. Juli 1842.)

Det er umuligt at anføre noget stærkere Beviis end dette. En Jury af praktiske Mænd, hvis daglige Forretninger have forsynet dem med de Data, hvorfra de drage deres Slutninger, har taget denne Sag under Overveielse og dens Dom er i Faveur af min Mening.

Jeg har nu ikkun een Bemærkning at gjøre betræffende denne Gjenstand, det er: at, hvad Nytte for os selv vi end troe at kunne have af at optage et eller andet System, det dog er vor Pligt som Medlemmer af det menneskelige Selskab ikke at blive staaende ved os selv, men at kaste vort Blik videre ud og med vor Tanke omfatte Menneskehedens fælles Vel.

Naar vi nu vide, at der i England og Skotland aarlig besaaes 4,000,000 acres med Hvede, at derpaa avles 12,000,000 quarter Korn, hvoraf man lader tre Fjerdedele blive for modne — naar vi overveie, at vi, ved at høste disse tidligere, vilde vinde 15 $\frac{1}{2}$ pCt. Meel og paa hver quarter have en forøget Indtægt af 7 s. 6 $\frac{1}{2}$ d.; at vi da kunde føde 1,362,857 flere Mennesker, end vi nu føde, og forskaffe Landet en extra aarlig Indkomst af £. Sterl. 512,491 — og naar vi endelig tage i Betragtning, at denne Indkomst i den Grad vilde forøge Landets Formue, at den vilde være liig Indtægterne, beregnede til 3 pCt., af et Gods af en Værdi af £. Sterl. 17,083,033, og at vor tiltagende Folkesmængde ogsaa fordrer en Forøgelse af Fødemidlerne; da vil jeg spørge: Hvad er vor Pligt under saadanne Omstændigheder? Svaret udelader jeg.

M. J. T.